

**Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут філології та журналістики
Кафедра української та зарубіжної літератур і методик їх навчання**

Вікторія БІЛЯВСЬКА

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

обов'язкової освітньої компоненти

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

для підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	А Освіта
Спеціальність	A4 Середня освіта
Предметна спеціальність	A4.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Спеціалізація	–
Освітня програма	Українська мова і література, англійська мова в закладах освіти
ННІ	філології та журналістики

**Житомир
2026**

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
протокол № 12 від 26 червня 2026 р.*

Рецензенти:

Антоніна ПЛЕЧКО – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету

Оксана ШУНЕВИЧ – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання навчальних предметів Комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради

Валерій БАШМАНІВСЬКИЙ – кандидат філологічних наук, завідувач кафедри журналістики, реклами та PR Житомирського державного університету імені Івана Франка

I 724

Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять з обов'язкової освітньої компоненти «Актуальні проблеми історії зарубіжної літератури» для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта спеціальності А4 Середня освіта предметної спеціальності А4.01 Середня освіта (Українська мова і література) / Укладач: Вікторія Білявська. Житомир: Видавництво ЖДУ імені Івана Франка, 2026. 24 с.

Видання підготовлене з метою надати методичну допомогу здобувачам спеціальності А4 Середня освіта предметної спеціальності А4.01 Середня освіта (Українська мова і література) у вивченні обов'язкової освітньої компоненти «Актуальні проблеми історії зарубіжної літератури». Методична розробка містить опис і структуру освітньої компоненти, плани семінарських занять, питання для обговорень і самоперевірки, завдання для самостійної роботи, список літератури для підготовки до занять.

© Житомирський державний університет імені Івана Франка

УДК 82(1-87)(072)
I 724

ЗМІСТ

Вступ	4
Опис освітньої компоненти	5
Структура освітньої компоненти	6
Плани семінарських занять	8

ВСТУП

«Актуальні проблеми історії зарубіжної літератури» як обов'язкова компонента для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти вивчається на I курсі, в 1 семестрі в обсязі 4 кредитів ECTS (120 годин).

Предмет вивчення освітньої компоненти: історичні закономірності розвитку зарубіжної літератури у світлі сучасних літературознавчих студій, а також ідейно-естетичні та жанрово-стильові домінанти творчості найвидатніших митців різних епохи.

Мета вивчення освітньої компоненти: поглиблення знань здобувачів вищої освіти про основні закономірності розвитку зарубіжної літератури із врахуванням найновіших наукових досліджень; розкриття характерних рис складної системи взаємовпливів літературних епох, напрямів і течій, розуміння логіки їхньої наступності; вдосконалення навичок інтерпретації літературних творів із врахуванням жанрово-стильових особливостей та національного контексту.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- поглибити уявлення про історію зарубіжної літератури як цілісну неперервну систему взаємозв'язків та взаємовпливів різних напрямків, течій, жанрів;
- навчити визначати характерні особливості кожної літературної епохи;
- навчити окреслювати ідейно-естетичні та жанрово-стильові домінанти творчості найвидатніших митців конкретної літературної доби;
- удосконалювати навички аналізу та інтерпретації художнього тексту;
- розвивати навички самостійної роботи з літературно-критичним матеріалом;
- розвивати творчі якості та професійні здібності майбутніх учителів.

Опис освітньої компоненти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 4	А Освіта	Обов'язкова	
	А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)		
Модулів – 1	«Українська мова і література, англійська мова в закладах освіти»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120		1	
Тижневих годин для денної форми: аудиторних – 2,4 самостійної роботи здобувача – 4,2	другий (магістерський)	Лекції	
		14 год.	–
		Практичні / Семінарські	
		30 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		76 год.	–
		Індивідуальна робота	
–	–		
		Вид контролю: екзамен	

Структура освітньої компоненти

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Лекції	Практичні/Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття		Лекції	Практичні/Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття
Модуль I. Актуальні проблеми історії зарубіжної літератури												
Тема 1. Міфологічне підґрунтя історії європейської культури та літератури	8		2	–	6	–	–	–	–	–	–	–
Тема 2. Давньогрецька трагедія. Еволюція жанру від творчості Есхіла («Прометей закутий») до Софокла («Цар Едіп»).	8	2	2	–	4	–	–	–	–	–	–	–
Тема 3. Жанрова система в західноєвропейській середньовічній літературі. Художній час і простір	8		2	–	6	–	–	–	–	–	–	–
Тема 4. «Божественна комедія» Данте Аліг'єрі в сучасному літературознавчому дискурсі	8	2	2	–	4	–	–	–	–	–	–	–
Тема 5. Західноєвропейське Відродження та культура Сходу	8		2	–	6	–	–	–	–	–	–	–
Тема 6. В. Шекспір: особистість, маска, міф	6		2	–	4	–	–	–	–	–	–	–
Тема 7. «Дон Кіхот» у сучасному світі	10	2	2	–	6	–	–	–	–	–	–	–
Тема 8. Напрямки в західноєвропейській	6		2	–	4	–	–	–	–	–	–	–

літературі XVII ст.												
Тема 9. Особливості жанру філософської повісті у творчості Вольтера та Дені Дідро	8		2	–	6	–	–	–	–	–	–	–
Тема 10. Естетична система європейського та американського романтизму	8	2	2	–	4	–	–	–	–	–	–	–
Тема 11. «Ярмарок марнославства» В. Текеря – роман без героя: процес депоетизації та дегероїзації літературного персонажу	8		2	–	6	–	–	–	–	–	–	–
Тема 12. Європейський модернізм як різностильова мистецька практика	6		2	–	4	–	–	–	–	–	–	–
Тема 13. Література постмодернізму	10	2	2	–	6	–	–	–	–	–	–	–
Тема 14. Метамодернізм як парадигма сучасних культурних практик	8	2	2	–	4	–	–	–	–	–	–	–
Тема 15. Жанрово-стильові домінанти сучасної зарубіжної прози	10	2	2	–	6	–	–	–	–	–	–	–
Разом за модулем 1	120	14	30	–	76	–	–	–	–	–	–	–
Усього годин	120	14	30	–	76	–	–	–	–	–	–	–

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з освітньої компоненти «Актуальні проблеми історії зарубіжної літератури»

Модуль I. Історія зарубіжної літератури у світлі сучасного наукового дискурсу

Семінарське заняття 1.

Тема: Міфологічне підґрунтя історії європейської культури та літератури

План:

1. Характерні риси побудови міфологічних сюжетів. Персонажі міфу. Головні міфологічні моделі.
2. Здобутки Крито-Мікенської цивілізації як невід’ємна складова «грецького чуда».
3. Старогрецька міфологія. Пантеон богів. Ритуальність.
4. Героїчний епос Гомера. Поєми «Іліада» та «Одіссея».
5. Міфологічна система Стародавнього Риму.
6. Поняття «Римського міфу».
7. «Енеїда» Вергілія – поетична історія давнього Риму. Композиція і сюжет поеми, її зв’язок з епосом Гомера. Система образів в «Енеїді».

Художні тексти: Гомер «Іліада», «Одіссея», Гесіод «Теогонія», Публій Овідій Назон «Метаморфози», Публій Вергілій Марон «Енеїда».

Основні поняття і категорії: міф, героїчний епос, архаїка, фетишизм, антропоморфізм, зоо-, фітоморфні та міксантропічні форми класичної міфології.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Визначте структуру міфу. Назвіть головні функції міфу в первісному суспільстві.
2. З’ясуйте взаємозв’язок між логікою побудови міфологічного сюжету та міфологічними персонажами.
3. Перерахуйте головні міфологічні моделі. Охарактеризуйте їх.
4. Звернувшись до рекомендованої літератури, пояснити, яким шляхом визначають: час та місце створення поем «Іліада» та «Одіссея».
5. Чому добу правління Октавіана Августа називають «золотим віком» римської літератури?
6. Які літературні напрямки існували в літературі доби принципату Августа?

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрити своєрідність гуманістичної позиції Гомера, його ставлення до греків і троянців.
2. Порівняти своєрідність героїчного епосу Гомера та Вергілія.

Література:

1. Антична література : довідник ; за ред. О. Білецького. К., 1999.
2. Антична література : довідник ; за ред. С. В. Семчинського; передм. О. Д. Пономаріва. К. : Либідь, 1993. 320 с.
3. Антична література : навч. посіб. ; 2-ге вид., розшир. та доповн. К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. 248 с.
4. Антична література : посібник ; В. І. Пащенко, Н. Пащенко. К. : Основи, 1997. 420с.
5. Антична література. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів ; Миронова В. М., Михайлова О. Г та інші. К. : Либідь, 2005.
6. Ковбасенко Ю. Антична доба : навч. посіб. 2-ге вид., розшир. та доповн. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012.
7. Дарморіз О. Міфологія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010.
8. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004.

Семінарське заняття 2.

Тема: Давньогрецька трагедія. Еволюція жанру від творчості Есхіла («Прометей закутий») до Софокла («Цар Едіп»).

План:

1. Трагедія як вид драми. Особливості естетики античної трагедії: зв'язок з міфом, теорія катарсису. Особливості поезики античної трагедії: мінімум акторів (1 – 3), хор, корифей, вісники, зовнішня структура (пролог, парод, епісодій, стасім, ексод).

2. Есхіл – «батько трагедії» – драматург героїчного часу греко-перських війн. Загальна проблематика його трагедій: моральний обов'язок людини перед державою, провина та відповідальність. Жанрові особливості трагедій Есхіла: трилогії, відсутність сюжетної дії, статичність і монолітність героїв.

3. «Прометей закутий» – особливості інтерпретації міфу про Прометея Есхілом. Соціальна і філософська проблематика трагедії. Протиставлення культури і дикості. Прославлення розуму, сили духу та волелюбності.

4. Софокл – драматург періоду розквіту афінської демократії. Людина і суспільство – основна проблематика трагедій Софокла. Посилена увага до долі окремої людини, зображення людей «такими, якими вони повинні бути» (Софокл).

5. Трагедія «Цар Едіп»: проблема фатуму, долі та свободи людини. Політична і соціальна спрямованість трагедії. Звеличення духу людини, яка вступає в поєдинок з Долею, Фатумом. Особливості поезики трагедії: введення третього актору, майстерність побудови драматичного сюжету, мистецтво перипетії, трагічна іронія.

Художні тексти: Есхіл «Прометей закутий», Софокл «Цар Едіп».

Основні поняття і категорії: Культ Діоніса, сатири, вакханалія, трагедія, комедія, сатирична драма, театр, хор, оркестра, актор, агон, катарсис, корифей, пролог, парод, епісодій, стасім, гексод, перипетія, трагічна іронія, трагічне

мовчання, фатум, доля; людина, «якою вона повинна бути»; трилогія, драматургічна дія, діалог.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Яку структуру мала антична трагедія?
2. Які нововведення в розвитку драми та театру належать Есхілу? Чому саме його вважають «батьком» трагедії?
3. Яким був світогляд Есхіла? Чому він вважав, що «світом керує справедливість»?
4. Яку роль відіграє у трагедії Софокла мотив трагічного незнання?

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення про постановку трагедії Софокла «Цар Едіп» на сцені українських театрів: Лесь Курбас (1918), Д. Богомазов в Одеському музично-драматичному театрі ім. В. Василька (2003), грузинський режисер Роберт Стура у Київському Національному академічному драматичному театрі ім. І. Франка (2003), Андрій Приходько в Івано-Франківському національному драматичному театрі (2020), Давид Петросян в Київському театрі на Подолі (2023).
2. Підготувати реферат на тему «Сакральне походження драми».

Література:

1. Антична література : довідник ; за ред. О. Білецького. К., 1999.
2. Антична література : довідник ; за ред. С. В. Семчинського; передм. О. Д. Пономаріва. К. : Либідь, 1993. 320 с.
3. Антична література : навч. посіб. ; 2-ге вид., розшир. та доповн. К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. 248 с.
4. Антична література : посібник ; В. І. Пащенко, Н. Пащенко. К. : Основи, 1997. 420с.
5. Антична література. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів ; Миронова В. М., Михайлова О. Г та інші. К. : Либідь, 2005.
6. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004.

Семінарське заняття 3.

Тема: Жанрова система в західноєвропейській середньовічній літературі. Художній час і простір

План:

1. Синтез античності і християнства як основа формування європейської культурної традиції.
2. Основні категорії середньовічної культури.
3. Функціональні та власне художні жанри середньовічної літератури.
4. Середньовічний героїчний епос.
5. Жанрове розмаїття лицарської лірики: кансона, тенсона, альба, сервента балада, пасторель; сирена (в майбутньому серенада) і сонет.
6. Вплив лицарської лірики на європейську поезію (Данте, Петрарка).

7. Художній час і простір у середньовічній літературі.

Художні тексти: «Пісня про Роланда», «Пісня про Нібелунгів», «Пісня про Сіда», лицарська лірика.

Основні поняття і категорії: героїчний епос, епічний герой, васал-сюзерен, жонглер, шпільман, хуглар, епічний гіперболізм, куртуазна література, трубадур, трувер, кансона, тенсона, альба, серванта, балада, пасторель, мінезанг.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Чим відрізняється феодальний героїчний епос (Французький, німецький, іспанський) від родового епосу раннього середньовіччя (ірландського та ісландського)?

2. У чому виявляється вплив лицарської літератури на «Пісню про Нібелунгів»?

3. Чому в іспанському епосі майже відсутня фантастика?

4. У чому своєрідність «куртуазного кохання»?

5. Які типологічні риси були обов'язковими для образів Прекрасної Дами і закоханого лицаря?

6. Які поетичні жанри створили і розробляли трубадури?

7. Які теми і мотиви розроблялися у жанрі кансони?

8. Які поети-трубадури були найяскравішими представниками цього жанру?

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення про звернення до сюжету і героїв «Пісні про Нібелунгів» в літературі та мистецтві Нового часу.

2. Підготувати реферат на тему: «Роль культури Прекрасної Дами у розвитку лицарської лірики».

Література:

1. Козлик І. Світова література доби Середньовіччя та епохи Відродження («Картина світу». Естетика. Поетика): навчальний посібник. Івано-Франківськ : СИМФОНІЯ форте, 2011.

2. Література західноєвропейського Середньовіччя / під ред. Н. Висоцької. Вінниця : Нова книга, 2003.

3. Мегела І. Література європейського середньовіччя : курс лекцій. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т філології, Каф. заруб. літ. Київ : Вид. дім Д. Бураго, 2016. 409.

4. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004.

5. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя – ХVІІІ століття : навчальний посібник. Кривий Ріг, 2023.

Семінарське заняття 4.

Тема: «Божественна комедія» Данте Аліг'єрі в сучасному літературознавчому дискурсі

План:

1. Перехід до епохи Відродження (рубіж XIII –XIV ст.). Італія доби Проторенесансу (Передвідродження). Флоренція та її культура.

2. Данте – «останній поет Середньовіччя і разом з тим перший поет Нового часу».

3. «Божественна комедія» як синтез філософських досягнень Середньовіччя та нових ренесансних ідей:

– особливості жанру, композиції поеми, її алегоричний характер (1 пісня), символіка чисел;

– проблематика I частини поеми – «Пекло»: культ античності; критичне ставлення до офіційної церкви; інтерес до людини, реабілітація почуттів, полеміка із старою мораллю (образи Паоло і Франчески, Уліса та ін.);

– образ Беатріче в поемі.

– поетична майстерність Данте.

4. Творчість Данте в сучасній культурі.

Художні тексти: «Божественна комедія» Данте.

Основні поняття і категорії: Проторенесанс, гвельфи, гіббеліни, реабілітація почуттів, символіка чисел, алегорія, терцина.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Що у житті і поглядах Данте пов'язує його із Середньовіччям, а що робить його людиною Нового часу?

2. Які традиції лірики провансальських трубадурів розвиває у своїй творчості Данте Аліг'єрі?

3. Який поширений жанр середньовічної літератури використовує Данте у своєму творі і, в той же час, на які традиції античної літератури спирається?

4. Яким чином композиція «Божественної комедії» пов'язана з символікою «священних» чисел? («Математично розрахована гармонія»)

5. Якою строфою написаний твір? Чому?

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати реферат на тему: «Концепція кохання у творчості Данте Аліг'єрі «Нове життя», «Божественна комедія».

2. Підготувати повідомлення на тему: «Образ Данте у творчості українським митців (поезії Лесі Українки, Ліни Костенко та ін.)».

Література:

1. Козлик І. Світова література доби Середньовіччя та епохи Відродження («Картина світу». Естетика. Поетика): навчальний посібник. Івано-Франківськ : СИМФОНІЯ форте, 2011.

2. Лебедев В. Творчість А. Данте у сучасній масовій культурі. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 2022. 1(52).

3. Література західноєвропейського Середньовіччя / під ред. Н. Висоцької. Вінниця : Нова книга, 2003.

4. Мегела І. Література європейського середньовіччя : курс лекцій. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т філології, Каф. заруб. літ. Київ : Вид. дім Д. Бураго, 2016. 409.

5. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004.

6. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя – ХVІІІ століття : навчальний посібник. Кривий Ріг, 2023.

Семінарське заняття 5.

Тема: Західноєвропейське Відродження та культура Сходу.

План:

1. Ренесанс як самостійна історико-культурна доба.
2. Європейський ренесанс та культура Сходу.
3. Загальні особливості італійського Відродження, етапи його розвитку (Треченто – ХІV ст., Кватроченто – ХV ст., Чинквеченто – ХVІ ст.).
4. Франческо Петрарка – перший видатний італійський гуманіст: життя, літературна і наукова діяльність. Культ античності, пафос самопізнання.
5. Сонет як провідний жанр лірики Петрарки, поетична майстерність митця, поняття «петраркізм» в європейській поезії наступних часів.

Художні тексти: збірка «Канцоньєре» (Книга пісень), сонети.

Основні поняття і категорії: культ античності, пафос самопізнання, сонет, ліричний герой, лірична героїня (Лаура), петраркізм, «канцоньєре».

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Якими є провідні риси доби Відродження?
2. Якими є провідні риси культури доби Ренесансу?
3. Як культура Сходу вплинула на становлення та розвиток епохи Відродження?
4. Відмінності у трактування теми кохання в творчості Данте Аліг'єрі та Ф. Петрарки.
5. Відмінності між образами Беатріче і Лаури?

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати реферат на тему: «Петрарківські мотиви в ліриці українських поетів».
2. Підготувати повідомлення на тему: «Автобіографічні мотиви в „Листі до нащадків” Ф. Петрарки»

Література:

1. Козлик І. Світова література доби Середньовіччя та епохи Відродження («Картина світу». Естетика. Поетика): навчальний посібник. Івано-Франківськ : СИМФОНІЯ форте, 2011.

2. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004.

3. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя – ХVІІІ століття : навчальний посібник. Кривий Ріг, 2023.

Семінарське заняття 6.

Тема: В. Шекспір: особистість, маска, міф.

План:

1. Шекспірівське питання. Періодизація творчості письменника.
2. Сонети Шекспіра, їх автобіографічні та філософські мотиви.
3. Великі трагедії В. Шекспіра. Ствердження величі і краси справжнього кохання в трагедії «Ромео і Джульєтта».
4. «Гамлет» – трагічний конфлікт гуманістичної мрії та потворної дійсності. Проблема світового зла.
5. Образ Гамлета як носія ренесансних ідеалів.
6. Система образів твору. Уособлення в образі Офелії ренесансного ідеалу жінки.

7. Художні особливості побудови трагедії.

Художні тексти: сонети, «Ромео і Джульєтта», «Гамлет».

Основні поняття і категорії: історична хроніка, трагедія, трагічний конфлікт, проблема світового зла, гуманістичний ідеал, шекспірівське питання.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Чим обумовлена жанрова еволюція у творчості В. Шекспіра (від комедії до трагедії у ІІ період)?

2. Чим будова «шекспірівського» сонету відрізняється від будови «петрарківського» сонету?

3. У чому своєрідність трактовки теми кохання у сонетах В. Шекспіра (сонет 130)?

4. У чому своєрідність образів ліричного героя та ліричної героїні у сонетах В. Шекспіра?

5. У чому своєрідність конфлікту і проблематики у трагедіях В. Шекспіра?

6. Яку роль відіграє образ Фортінбраса у розкритті авторської позиції у трагедії «Гамлет»?

7. Чому образ Гамлета перетворився на «вічний» образ у світовій літературі?

8. Наведіть приклади найуспішніших театральних потрактувань образу Гамлета.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати реферат на тему: «Своєрідність англійського театру часів В. Шекспіра».

2. Підготувати повідомлення на тему: «Крістофер Марло як попередник В. Шекспіра в англійській ренесансній драматургії».

Література:

1. Козлик І. Світова література доби Середньовіччя та епохи Відродження («Картина світу». Естетика. Поетика): навчальний посібник. Івано-Франківськ : СИМФОНІЯ форте, 2011.

2. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004.

3. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя – XVIII століття : навчальний посібник. Кривий Ріг, 2023.

4. Ренесансні студії. Випуск 37 – 38. URL: <https://shakespeare.znu.edu.ua/renesansni-studii-vypusk-37-38/>

5. Шекспір і світова література. URL: <https://shakespeare.znu.edu.ua/category/novini/shekspir-literatura/kritika/>

Семінарське заняття 7.

Тема: «Дон Кіхот» у сучасному світі

План:

1. Особливості доби Ренесансу в Іспанії: велика роль церкви, колоніальна експансія.

2. Розквіт жанру роману в іспанській ренесансній літературі (пікарескний, ренесансно-лицарський, пасторальний).

3. Своєрідність творчого шляху Сервантеса.

4. Історія створення роману «Дон Кіхот», еволюція задуму письменника.

5. Реалістичне зображення та узагальнення іспанського соціального життя на межі XVI – XVII ст. у творі.

6. Трагікомізм образу Дон Кіхота, поняття «донкіхотство».

7. Санчо Панса – найзначніший народний характер в літературі європейського Відродження.

8. Особливості жанру та поетики роману «Дон Кіхот». Філософсько-гуманістична проблематика роману, принципи ренесансного реалізму.

Художні тексти: «Дон Кіхот»

Основні поняття і категорії: лицарський ренесансний роман, пікарескний роман, пасторальний роман, колоніальна експансія, донкіхотство, гуманістичний ідеал, народний характер, ренесансний реалізм.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Які провідні риси романного жанру виникли в іспанській ренесансній літературі?

2. Які літературні жанри розробляв М. Сервантес?

3. У чому складність образу Дон Кіхота?

4. Яким чином в образі головного героя твору виявляються комічні риси?

5. Як комічні риси поєднуються в образі Дон Кіхота з рисами мудреця і гуманіста?

6. Які художні прийоми застосовує письменник для створення образу Дон Кіхота?

7. У чому багатозначність понять «донкіхотство»?
8. Чому образ Дон Кіхота незрозумілий без образу Санчо Панси?

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати реферат на тему: «Вплив роману Мігеля Сервантеса „Дон Кіхот” на подальший розвиток європейської культури».
2. Підготувати повідомлення на тему: «Роман Мігеля Сервантеса „Дон Кіхот” – всеосяжна панорама іспанського життя на межі XVI – XVII століття».

Література:

1. Козлик І. Світова література доби Середньовіччя та епохи Відродження («Картина світу». Естетика. Поетика): навчальний посібник. Івано-Франківськ : СИМФОНІЯ форте, 2011.
2. Пронкевич О. «Дон Кіхот»: роман – міф – товар. К. : НаУКМА, 2012. 197 с.
3. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004.
4. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя – XVIII століття : навчальний посібник. Кривий Ріг, 2023.

Семінарське заняття 8.

Тема: Напрямки в західноєвропейській літературі XVII ст.

План:

1. Становлення класицистичної парадигми в літературі XVII ст.
2. «Федра» Жана Расіна як приклад любовно-соціальної трагедії класицизму.
3. Ренесансний реалізм у творчості Лопе де Веги.
4. Складність та внутрішні протиріччя бароко. Повернення до теоцентричної концепції світу та людини. Синтез середньовічної та ренесансної культури в бароко.
5. «Життя – це сон» П. Кальдерона – вершина іспанського бароко.
6. Модифікації класицизму та бароко в наступних епохах.

Художні тексти: Ж. Расін «Федра», П. Кальдерон «Життя – це сон», Л. де Вега «Овеча криниця».

Основні поняття і категорії: класицизм, бароко, ренесансний реалізм, трагедія, драма ідей, поетика, жанр, символ, символіка, алегорія, метафоризм.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Яке місце належить жанру трагедії у ієрархії жанрів класицизму?
2. На які типи поділялися світські п'єси в іспанській літературі?
3. Які жанри переважали у творчості П. Кальдерона? Чим це зумовлено?
4. Яким чином у творчості П. Кальдерона втілюються основні риси напряму бароко?
5. Як можна інтерпретувати мотив сну?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати статтю Безродних І. Бароко у контексті стильової поліфонії XVII століття. *Англїстика та американїстика*. 2013. Вип. 10. С. 149 – 153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/antame_2013_10_38

Література:

1. Давиденко Г., Величко М. Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII століття : навч. посіб. 2-ге вид. К.: ЦУЛ, 2007.

2. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII століття: матеріал для вивчення: навчальний посібник. Кривий Ріг, 2021. 168 с.

3. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя – XVIII століття : навчальний посібник. Кривий Ріг, 2023.

Семінарське заняття 9.

Тема: Особливості жанру філософської повісті у творчості Вольтера та Дені Дідро

План:

1. Соціальна і філософська проблематика повісті Вольтера «Кандід, або Оптимізм».

2. Позитивний герой як природна людина, рупор ідей автора.

3. Прояви авторської присутності в жанрі філософської повісті.

4. Особливості хронотопу в повісті «Кандід, або Оптимізм».

5. «Небіж Рамо» Д. Дідро як приклад просвітительської самокритики.

6. Рамо – «потворний син свого століття». Принципи створення характеру.

7. Своєрідність філософської повісті Д. Дідро в порівнянні з повістю Вольтера.

Художні тексти: Вольтера «Кандід, або Оптимізм», Дені Дідро «Небіж Рамо»

Основні поняття і категорії: повість, філософська повість, «позитивний герой», художній час і простір.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. В чому полягли особливості французького Просвітництва? Чим вони зумовлені?

2. Чому XVIII століття у Франції називали «віком Вольтера»?

3. Чим обумовлене звернення Вольтера до жанру філософської повісті?

4. Кого із французьких просвітників називали «великим енциклопедистом доби Просвітництва»?

5. Яке спрямування мала творчість Д. Дідро? Чи втілював письменник провідні гасла доби у своїх творах?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати статтю Бондаренко Г. Своєрідність жанру філософської повісті в літературі епохи Просвітництва (Вольтер – Д. Дідро). Літературний твір: шляхи дослідження поетики. Житомир, 2006. С. 25–40. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/10013/>

Література:

1. Давиденко Г., Величко М. Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII століття : навч. посіб. 2-ге вид. К.: ЦУЛ, 2007.

2. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII століття: матеріал для вивчення: навчальний посібник. Кривий Ріг, 2021. 168 с.

3. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя – XVIII століття : навчальний посібник. Кривий Ріг, 2023.

Семінарське заняття 10.

Тема: Естетична система європейського та американського романтизму

План:

1. Соціально-історичні умови виникнення та розвитку романтизму.
2. Філософська основа.
3. Поняття романтизму.
4. Основні етапи розвитку та течії.
5. Концепція дійсності, людини та мистецтва як основна естетична категорія.
6. Національні особливості та специфіка американського романтизму. Періодизація.
7. Порівняльна характеристика європейського та американського типів романтизму.

Художні тексти: Гофман «Крихітка Цахес на прізвисько Ціннобер», Е. А. По новели, «Крук», «Дзвони».

Основні поняття і категорії: ідейний рух, напрям, течія, тенденція, генезис, стиль, літературна модель, таксономія, жанр, поетика, детектив, інтелектуальний детектив, повість, новела, психологічна новела, оповідання, фронтір, фронтірсьмен, трансценденталізм, аболіціонізм.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Охарактеризуйте зв'язок між романтизмом і сентименталізмом.
2. Проаналізуйте ідеологічні засади, на яких постає романтизм. Що є їх головною, визначальною тезою?
3. Обґрунтуйте головні художні відкриття письменників-романтиків.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати статтю Гальчук О. Особливості анімалістичних кодів прози Едгара Аллана По. *Синопсис: текст, контекст, медіа*, 2022. 28(3), С. 131 – 139.

Література:

1. Історія американської літератури / Тамара Денисова ; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 487 с.
2. Наливайко Д. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: підручник. К. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. 416 с.
3. Шалагінов Б. Німецький романтизм і містичне в *Поетика містичного* : кол. моногр. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2011.
4. Шалагінов Б. Б. Класики і романтики: Штудії з історії німецької літератури ХVІІІ – ХІХ століття. К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013.

Семінарське заняття 11.

Тема: «Ярмарок марнославства» В. Теккеря – роман без героя: процес депоектизації та дегероїзації літературного персонажу

План:

1. Загальні особливості світогляду та художнього методу В. Теккеря. Його полеміка з Ч. Діккенсом.
 2. «Книга снобів» як предтеча роману «Ярмарок марнославства».
 3. «Ярмарок марнославства» – роман без героя.
 4. Символічні образи і мотиви у творі, універсалізм образу «ярмарку», активність авторської позиції.
 5. Образи Ребеки Шарп та Емілі Седлі – прийом контрасту у творі. Соціально-психологічна проблематика роману.
 6. Форми сатири та іронії у романі В. Теккеря, їх художні функції.
- Художні тексти:* В. Теккеря «Ярмарок марнославства»
Основні поняття і категорії: роман без героя, антигероїня, снобізм, сатиричний пафос, іронія, гротеск, символічні образи і мотиви.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. У чому полягає національна специфіка англійського реалізму?
2. Охарактеризуйте періоди розвитку англійського реалізму в літературі ХІХ століття. У чому полягає внесок його представників?
3. Визначте жанрову природу роману В. Теккеря «Ярмарок марнославства».

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати відбиття песимістичного скептицизму В. Теккеря у романі «Ярмарок марнославства».

Література:

1. Вишницька Ю., Тверітінова Т. Історія зарубіжної літератури межі ХІХ – ХХ століть: навч.-метод. посібник для студентів. вид. друге, випр. й доповн. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022.

2. Гурдуз А. Історія світової літератури (XIX – початок XX ст.): навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019.

3. Тверітінова Т. Історія зарубіжної літератури XIX століття. Доба реалізму : навч. посіб. для студ. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020.

4. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури другої половини XIX століття: матеріали для вивчення : навчальний посібник. Кривий Ріг, 2021.

5. Анненкова О. Зарубіжна література XIX ст.: європейська реалістична проза 1830 – 1880 рр. К. : Знання України, 2006.

Семінарське заняття 12.

Тема: Європейський модернізм як різностильова мистецька практика. Авангардизм

План:

1. Модернізм як основоположний художній напрямок першої половини XX століття.

2. Модернізм у поезії 10 – 20-х років XX століття.

3. Авангардистські течії: кубізм, дадаїзм, сюрреалізм, імажизм та ін.

4. Гійом Аполлінер – родоначальник та теоретик кубізму. Життєвий та творчий шлях поета, його естетичні погляди.

5. Художня своєрідність збірки поезій «Алкоголі». Особливості поезій «Зарізана голубка й водограй», «Маленьке авто». Створення віршу-бесіди, віршу-нарису («В понеділок на вулиці Крістін»).

6. Творча еволюція Поля Елюара. Особливості поезики, філософічність лірики, її афористичність, особливості лексики поета.

Художні тексти: поезія Гійома Аполлінера, Поля Елюара.

Основні поняття і категорії: модернізм, авангардизм, кубізм, дадаїзм, сюрреалізм, імажизм, футуризм, символізм, прийом колажу.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Яке місце творчість Гійома Аполлінера посідає в ланцюзі видатних явищ світової поезії?

2. У чому полягає суть художнього новаторства Гійома Аполлінера?

3. Які засоби створення поетичної панорами міста і всесвіту використовує Гійома Аполлінера у збірці «Алкоголі»?

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення на тему: «Модернізм та авангардизм у живописі. Взаємозв'язок та взаємопроникнення літератури та живопису початку XX століття».

Література:

1. Вишницька Ю., Тверітінова Т. Історія зарубіжної літератури межі ХІХ – ХХ століть: навч.-метод. посібник для студентів. вид. друге, випр. й доповн. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022.

2. Гурдуз А. Історія світової літератури (ХІХ – початок ХХ ст.): навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019.

3. Давиденко Г., Стрельчук Г., Гричаник Н. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навч. посіб. 3-тє вид. К.: ЦУЛ, 2011.

4. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навчальний посібник / В. Кузьменко, О. Гарачковська, М. Кузьменко та ін. К., 2010.

Семінарське заняття 13.

Тема: Література постмодернізму

План:

1. Становлення постмодернізму, його філософська основа, естетичні принципи.

2. Тема людської культури в творчості Х. Л. Борхеса.

3. Особливості міфопоетичного мислення в новелі Борхеса «Троянда Парацельса».

4. Роман У. Еко «Ім'я Рози»: проблематика, жанрова природа, риси постмодернізму. «Замітки на полях «Імені Рози».

5. Роман М. Павича «Хозарський словник». Гіпертекстуальність. Метафоричність.

Художні тексти: Х. Л. Борхес «Троянда Парацельса», У. Еко «Ім'я Рози», М. Павича «Хозарський словник».

Основні поняття і категорії: постмодернізм, постструктуралізм, інтертекстуальність, «смерть автора», масова та елітарна література, дискурс.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Назвіть основних теоретиків постмодернізму та їхні праці.

2. Сформулюйте основні ознаки літератури постмодернізму.

3. Порівняйте естетичні концепції модернізму та постмодернізму, вкажіть суттєві відмінності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення на тему: «Література постмодернізму і подальші шляхи розгортання світового літературного процесу».

Література:

1. Висоцька Н. О. Єдність множинного. Американська література кінця ХХ – початку ХХІ століть у контексті культурного плюралізму: Монографія. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2010. 456 с.

2. Давиденко Г. Історія новітньої зарубіжної літератури. Київ: ЦУЛ, 2008. 400 с. Криворучко С. К. Література країн західної Європи межі ХХ–ХХІ століття: підручник. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 248 с.
3. Зарубіжна література ХХ ст. (епоха постмодернізму) : навчальний посібник / В. В. Черевченко. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 104 с.
4. Павличко С. Зарубіжна література. Київ: Основи. 2001. 524 с.
5. Штейнбук Ф. Конвергенція тілесних мікротопосів у сучасній світовій літературі: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. 248 с.

Семінарське заняття 14.

Тема: Метамодернізм як парадигма сучасних культурних практик

План:

1. Метамодерн як історичний етап розвитку культури.
 2. Провідні теоретики метамодернізму (Т. Вермойлен і Р. ван ден Аккер, О. Думітреску, Х. Морару, Г. Фрайнахт).
 3. Особливості метамодерністського світосприйняття (на основі праці Х. Фрайнахта)
 4. Наративні стратегії, жанровий поліморфізм та філософський дискурс у романі Девіда Мітчелла «Атлас хмар».
 5. Секстет «Атлас хмар» як метатекст.
- Художні тексти:* «Атлас хмар» Девід Мітчелл
Основні поняття і категорії: метамодернізм, дзеркальна архітектура, ефект перерваного наративу, пастиш, стилістична мімікрія.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Окреслити характерні риси метамодернізму.
2. У чому полягає складність визначення метамодерністичної парадигми?
3. Як Д. Мітчелл використовує ефект перерваного наративу (clifhanger) на структурному рівні?
4. Чому Д. Мітчелл обирає саме таку еволюцію і деградацію медіа? Як матеріальність тексту впливає на його рецепцію всередині художнього світу?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати Маніфест метамодернізму. The Sincretic Times. URL: <https://thesyncretictimes.wordpress.com/2016/02/22/metamodernist-manifesto-ukrainian/>

Література:

1. Астрахан Н. Металітература як спосіб оприявлення метареальності: на шляху до нової картини світу. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2021. № 17. С. 6–15.
2. Мілованова В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 172 с.
3. Савина А. Художня література як культ у добу метамодерну. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2023. № 207. С. 230–235.

4. Vermeulen T., Van den Akker R. Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics and Culture*. 2010. Vol. 2. No 1.

Семінарське заняття 15.

Тема: Жанрово-стильові домінанти сучасної зарубіжної прози

План:

1. Тенденції в літературі на межі ХХ – ХХІ століть.
2. Жанрово-стильові домінанти сучасної прози.
3. Актуальна проблематика в творчості визнаних митців сучасності. (Автофікшин у творчості Анні Ерно («Майдан», «Жінка», «Пристрасть»).
4. Пограниччя та периферія в творчості Ольги Токарчук («Правік та інші часи», «Бігуни», «Книги Якова»).
5. Особливості інтермедіальної взаємодії у текстах Кадзуо Ішігуро («Ноктюрни: П'ять оповідань про музику та присмерки»); людина у світі технологій, технології у світі людей («Клара і Сонце»).

Художні тексти: Ольга Токарчук «Правік та інші часи», Кадзуо Ішігуро «Клара і Сонце».

Основні поняття і категорії: метамодернізм, жанр, стиль, піджанр, жанрова модифікація.

Питання для обговорень та самоперевірки:

1. Як у повісті «Майдан» Анні Ерно маркується мова батька (діалектизми, мовні помилки) та мова доньки (нормативна французька)? Як мова стає інструментом класового відчуження та сорому?
2. Як Анні Ерно деконструює міф про «ідеальну матір» у повісті «Жінка»?
3. У чому полягає явище інтермедіальної взаємодії у текстах Кадзуо Ішігуро?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати поняття: гіпертекстуальний роман, параболічний роман, постколоніальний роман, роман-ексфразис (Бовсунівська Т. В. Жанрові модифікації сучасного роману. Харків.: Вид-во «Діса плюс», 2015. 368 с.)

Література:

5. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. [за ред. М. Зубрицької]. Львів, 2001.
6. Бовсунівська Т. В. Жанрові модифікації сучасного роману. Харків.: Вид-во «Діса плюс», 2015. 368 с.
7. Васильєв Є. Сучасна драматургія: жанрові трансформації, модифікації, новації: монографія. Луцьк, 2017.
8. Мілованова В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 172 с.

Навчальне видання

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ
ЗАНЯТЬ З ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ А ОСВІТА СПЕЦІАЛЬНОСТІ А4 СЕРЕДНЯ ОСВІТА
ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ А4.01 СЕРЕДНЯ ОСВІТА
(УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА).**

Підписано до друку . Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Ум.-дрк. арк. 2,9.
Наклад 100. Зам.

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія ЖТ №10 від 07.12.2004р.
електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua